

עין משפט
נר מצוה

זו א מיי פ"ב מהלכות מאלכות אסורות הלכה ה' :

יז ב מיי שם הלכה ז: יח ג מיי שם הלכה ח: יט ד מיי שם פ"ה הלכה ג ופ"ב מה' שאר אצות העומאה ה' א ופ"ד הלכה ג:

תורה אור השלם

- ↑ והבדלתם בין הבהמה השׁוֹרֶה לטִמְאָה וּבֵין הַעוֹף הַטָּמֵא לְשׁוֹר וְלֹא תִשְׁקְצוּ אֶת נִפְשׁוֹתֵיכֶם בְּבִהֶמָה וּבַעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ תִּקְדָּה וְאֲשֶׁר הַבְּרִיתִי לָכֶם לְטֹמֵא: ויקרא כ כה

גליון הש"ס

גמ' לוקה עליו בביות. עיין מסכת פס' דף קט ע"א כצ"ח ד"ה ותיבות וקשיא לדרב' ליש: ב וקלסיה גליון ונראה דרש"י גרים דקלסיה: ח במובדלין. ע"י חזו"י ובהים (דף קר ע"ט): פ מעתה גבי בהמה נמי ליפלוגי בי: ו לענין טומאה והדאי: ב בביות במיתתן קאמר. תיבת קאי נמוק: ח שלך הוא אותו שריצים כעשרה אות ב נמוק: ז כבעשרה והא דאמר את נמוק: זל מתיבתא לא ע"י תיבת בשרצים שאינו נרשם עליהם קי למעלה להורות כי לפ"י דאריים למחקן: יט באכילה דכתיב בירושן דקרא בפ' קריהים ולא תשקצו את נפשותינו משמע דבר שהוא תוך הגוף ונפשו משוקצת והיינו אכילה וסיים בטומאה דהורי כתיב אשר תהדלין לכם לטמא דהיינו כי והשאר נמשך: יט בביות ואין לומר נמוק: יט בחיים וליכא: יט אמר לך בר ההוא דויקא דילך: יט נפשיה קאמר וילא: יט קאמר דבעשרה סגי: יט וי"ל דע"כ הכא תיבות דכ"ע נמוק: יט דאברים כי קאי דמיירי תיבת הא לי"ש ונמוק: זל כלומר שריצים המובדלין לטמא איירי קרא דאשר תהדלין לכם לטמא והנור דקרא מוקשין אכילה לטומאה דטומאה כבערשה

א) לוקה עליהן בביות מא טמא אכילה כתביא: ב יוחנן אמר ר' יוסף קאי. ותיבות וקשיא לדרב' ליש: ב וקלסיה גליון ונראה דרש"י גרים דקלסיה: ח במובדלין. ע"י חזו"י ובהים (דף קר ע"ט): פ מעתה גבי בהמה נמי ליפלוגי בי: ו לענין טומאה והדאי: ב בביות במיתתן קאמר. תיבת קאי נמוק: ח שלך הוא אותו שריצים כעשרה אות ב נמוק: ז כבעשרה והא דאמר את נמוק: זל מתיבתא לא ע"י תיבת בשרצים שאינו נרשם עליהם קי למעלה להורות כי לפ"י דאריים למחקן: יט באכילה דכתיב בירושן דקרא בפ' קריהים ולא תשקצו את נפשותינו משמע דבר שהוא תוך הגוף ונפשו משוקצת והיינו אכילה וסיים בטומאה דהורי כתיב אשר תהדלין לכם לטמא דהיינו כי והשאר נמשך: יט בביות ואין לומר נמוק: יט בחיים וליכא: יט אמר לך בר ההוא דויקא דילך: יט נפשיה קאמר וילא: יט קאמר דבעשרה סגי: יט וי"ל דע"כ הכא תיבות דכ"ע נמוק: יט דאברים כי קאי דמיירי תיבת הא לי"ש ונמוק: זל כלומר שריצים המובדלין לטמא איירי קרא דאשר תהדלין לכם לטמא והנור דקרא מוקשין אכילה לטומאה דטומאה כבערשה (מן) והא דקאמר כר: פ י"ל דודאי רב לא מיירי במובדלין דא"כ מאי (והשאר נמוק): פ קט לא הוקש אכילתה את ה' נמוק: פח דברייתא וילאי קאי כר אלא קאי אאברים דביבילה: יפן מתיי אבר פחות תיבת אפילו לי"ש:

מן קרא דכתיב בבהמה ומיירי בבהמה טמאה דהיינו בהמה מובדלת ונקיש בה אכילה לטומאה ליתביי אוכל אבר מן החי אע"ג דליכא כוית שיהא איסורו טטומאוו דהיינו כל שהו דקתיי האברים אין להם שיעור ולא אשכחנא דלקי באבר מן החי גבי אכילה אף בבהמה טמאה כטאין כוית (ס"א) הא דקאמר בין מובדלת לשאינה מובדלת לאו דוקא אלא כלומר לגבי אכילה לא תיבעי כוית ומשני כר): פן אבל בבהמה לא: פת בין מובדלת לשאינה מובדלת: פט מטמאות במיתתן דבר הלכך: ב ט לטומאה ס"א דגבי אכילה ובהמה לא נכתבה בפסוק אלא לרין כל תשקצו: זל סליק דעתן וכי אות' ח נמוק: זל מובדלה ועוד לפי ח הפירוש לא הו"ל לפנקט כי איקש דחמנא אלא כי כתב רחמנא: זל דמעיקרא נמי ה"פ בהמה: זל לטומאה דהייקשא דקרא את ב' ותיבת דנראה נמוק: זל אכילתה כטומאה גבוי:

מוז:

מאי טעמא אבי"ה בתיב בהו. וסתם אכילה כצית: **פתח באבי"ה ין וביים בטומאה**. דכתיב והדגלתם (אחס) צין הבהמה^(א) (הטמאה לטהורה) ולא תשקלן [את] נפשותיכם בבהמה ובעוף וכל אשר תרמוש האדמה הרי לך פתח הכתוב באכילה דשיקון נפש שיין באכילה וכמיז אשר הדגלתי (אחס) [לסם] לטמא דהיינו לטמא לחורים כנגיעה והיינו סיים בטומאה לומר מה טומאה כבעדשה כו' כלומר להכי פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר לך שיעור אכילה כשיעור טומאה מה טומאה כבעדשה ^(א) כדרדשין (מגינה דף יא). מהס כהס ושיערו חכמים חומט תחלת צרימו כבעדשה: וקלסיה ר' יוחנן. לרבי יוסי כר רבי חנינא שקידר הצרייתא לפני וא"כ קשיא לרז דלמר כצית יט ^(א) ולא נגדלא אגבדלא דמסתבדלא טעמא דרז משום דליכא מאן דפליג וגם מפיק מילתא מקראי:

באן במיתתן באן בחייהם. כלומר במיתתן דליכא טומאה כבעדשה אמרי יז איסור אכילה שיעורו כשיעור טומאה אצל בחיים טו ליכא טומאה אמרי דלוקה על אכילתו כצית אמר ליה אצי והא רז אמתני' קאי כלומר והלא רז אמרה למילתיה על משמניו דכל השרצים דמיירי צין צמיתתם צין צחייהם אמר טו [ליה רז יוסף] ההוא דילך הוא לשון קנטור הוא כלומר דיוק זה שלך יהיה ואין לי עסק זו רז שמעתא

בעלמא קאמר כלומר מילתא כצפי נפשיה יז ולא אמתני' קאי ואצי סלקא דעתיה דקאי אמתני' דומיא דהיא' דלעיל דלא שנו אלא לענין טומאה: וקלסיה ר' יוחנן. צממיה מיציני האצרים וכו' כלומר וזי קילס ר' יוחנן והלא יש תשובה על זה דקשיא דר' יוחנן דארי' יוחנן האצרים אין להם שיעור אע"ג דבעינן צנבלה כוית ובשרך כבעדשה מ"מ באצרים לא בעינן שום שיעור וא"ר יוחנן אין לוקין עליהן אלא כצית ולעיל קאמר יז כבעדשה כגי וא"ת לישני כאן צמיתתן כאן צחייהן וי"ל יט ^(א) דכולי עלמא) הכא נמי מיירי צמיתתן דאצרייתא דאצרים ב קאי ^(א) (הא) דמיירי צמיתה מדקאמר מטמאין: **אמר רבא במובדלין דבר הכתוב** כלומר יא' הא דלמר ר' יוחנן איסורו כטומאה היינו מובדלין דכר שפפרשה כלומר ח' שריצים טטומאתן כבעדשה והא דקאמר ר' יוחנן אין לוקין עליהם אלא כצית בשאר שריצים מיירי שהם טהורים מלטמא ולא שיין כהן לומר איסורו כטומאה וא"ת כי שמי לעיל כאן צחייהם כאן צמיתתן לישני כאן צמודלין כאן צשאיין מוצדלין כי הכא י"ל כהן דאי מיירי הא דרז דלעיל צאין מוצדלין כעבדשה והא דקאמר רב פשיטא דבעי כוית מידי דהוא אכל איסורין צצמורה מייה קשיא דא"כ ר' יוחנן נמי מאי קמ"ל כיון דמיירי בשאר שריצים דלא שיין טומאה ועוד קשיא דא"כ דמיירי הי דר' יוחנן דהכא בשאר שריצים ^(א) א"כ לא קאי אמאי דמיירי צצרייתא כח' שריצים המוצדלין מדקתני מטמאין לכך נראה דה"פ צמוצדלין דכר הכתוב כלומר לא הקש הכתוב אכילה לטומאה אלא גבי שריצים דשיין כהו הדגלה כגון ח' שריצים שמוצדלין מן האחרים אצל כהמה לא פג הוקשה אכילתה לטומאתה ובצהמה הוא דקאמר ר' יוחנן דבעינן כוית ולא אכל מיני דצרייתא יז לא קאי אפחות מבעדשה מן השרך אלא האצרים דנבלה וקמ"ל דאע"ג דלענין טומאה מהיה יט אפילו פחות מכוית מ"מ לענין אכילה בעינן כוית ועל זה פריך כהמה נמי לפלוג צין מוצדלת לשאינה מוצדלת כי היכי דגבי שריצים מפלגין צין מוצדלין לאיין מוצדלין וגבי מוצדלין מקשי אכילה לטומאה הכי נמי גבי כהמה הוה לן לאקושי אכילה לטומאה דהא כהמה איתקש לשאינס כהאי קרא יז ונפקא מינה לענין אצר נבלת כהמה שיהא איסורה כטומאה דהיינו ככל שהוא כדקתני האצרים אין להם שיעור והא דקתני צין מוצדלות לשאיין מוצדלות לאשאיין מוצדלות ל"ד אלא כלומר דלגבי כהמה לא מיבעי ^(א) (אצר) כוית ומשני כי מקיש להו רחמנא לבל תשקלו כלומר הא דמקשיין אכילה לטומאה היינו צצריצים דעלייהו קאי אשר הדגלתי לכם לטמא אצל יז כהמה לא מיירי קרא דאשר הדגלתי דליכא לפלוגי צין יט מוצדלין לשאיין מוצדלין שהרי כל הבהמות צין טהורות צין טמאות מטמאות יט הלכך כיון דלא שייכא כהו הדגלה לא קאי סיפא דקרא אצהמות ואם כן ליכא לאקשויי אכילה לטומאה ו גבי כהמה וזי איתקוש כהמה לשריצים היינו דווקא לבל תשקצו ופירוש זה דחוק מאד דמעיקרא מאי סלקא זל דעתך וכי לא ידע שפיר דליכא לאקושי אכילה לטומאה אלא צצריצים דשיין כהו הדגלה יט לכך נראה דמעיקרא לא ה"פ כהמה נמי ליפלוג צין מוצדלין לשאיין מוצדלין כלומר הא ודאי דליכא לאקושי אכילה לטומאה יט ^(א) צציקשא דנראה דגבי כהמה לא שיין כה הדגלה אלא מ"מ כיון דגבי שריצים איתקש אכילה לטומאה משום דשיין כהו הדגלה גבי כהמה נמי הוה לן למימר דאיסור אכילתה יט כטומאה וגבי אצרים לא מצעי כוית דהא כהמה ושריצים איתקשו להדדי כהאי קרא ומשני כי הקיש להו רחמנא לכהמה ושריצים היינו דווקא לבל תשקצו שיש צצניהם לאו דבל תשקצו אכילה כטומאה לא הוי כהמה כשרך:

קדשי מזבח פרק רביעי מעילה

אמר רז יהודה אמר רב אכילת שריצים. אינו לוקה עליהן אלא כצית ולא כבעדשה: מ"ט **אכילה כציז כהו**. לא תאכלום כי שקך הס (ויקרא יא) ואכילה אינה פחותה מכוית: **פתח הכסופ צציליה**. דהאי דכתיב (סס כ) ולא תשקצו את נפשותיכם היינו באכילה דכי אכיל להו משקך נפשיה: **וסיים טטומאה**. אשר הדגלתי לכם לטמא (סס) אלא לומר לך מה טומאתם שרך כבעדשה אף אכילה לוקה עליהן כבעדשה: וקלסיה ר' יוחנן. להאי דתני רבי יוסי כר ר' חנינא וקשיא לרז יהודה אמר רז דלמר כצית: לא קשיא כאן צחייהן כאן צמיספן. הא דתני כוית היינו כי אכיל מינייהו צחייהן אצל כי אכיל מינייהו צמיתתן אפילו כבעדשה לקי דומיא דטומאה: והא רז נמי אמתני' קאי ומנא ידעי דכזי הוא משום דקאמר רז לעיל (ע"א) לא שנו אלא לענין ו אכילה^(א) וההיא ודאי אמתני' קאי ^(א) אכל הנבלות מנטרפיין כהא נמי הא דקאמר רז אכילת שריצים לוקה עליהן כצית קאי אמתני' אכל השרצים מנטרפיין וז עס זא וצח' ^(א) צמיתתן קא מיירי דהא קתני כל הנבלות מנטרפות וז עס וז דהיינו צמיתתן וכיון דקאי אמתני' מכלל דהא דקאמר רז נמי כצית ^(א) קאיי) צמיתתן והיכי מתרכלא לדרז צחייהן: **דאיא פורטא וכו'**. לא שמענו פירושו: **אמר ליה רז יוסף לאצי** **ההוא דיוקא דיוך** **היא**. כלומר האי דיוקא דקא דייקת דרז אמתני' קאי שך ^(א) יהא אותו דקדוק ולא צצירא

לי ^(א) דרז דלמר אכילת שריצים וכו' לא קאי אמתני' אלא שמעתא בעלמא קאמר: וקלסיה רבי יוחנן **מיסיצי**. על הא דקאמר לעיל דקלסיה רבי יוחנן דמשמע דצצירא ליה דאכילת שריצים יט כבעדשה מומידי ליה השתא: **האצרים אין להם שיעור**. דאצר כל שהוא אס הוא שלם אפילו הוא פחות מכוית לענין נבלות או אצר שלם מן השרך שהוא פחות מבעדשה מטמאין דהואיל וכן אצירין שלמין אע"פ שאין כהן כשיעור מטמאין משום דחשבי: **ואמר ר' יוחנן אין האוולן לוקה עליהן אלא כצוים**. והשתא משמע דר' יוחנן קאי אהאי צצרייתא דהאצצירין וכן צצרייתא ודאי צמיתתן קמייירי דקתני אפי' פחות מכוית נבלות וא"ר יוחנן אין לוקין אלא כצית והיכי קלסיה ר' יוחנן להא דר' יוסי כר ר' חנינא דלוקין עליהן כבעדשה דלוקימנא לה נמי צצמיתתן קמייירי וקשיא דר' יוחנן דארי' יוחנן: **אמר רבא צמוצדלין דכר הכסופ**. דהא דקלסיה ר' יוחנן לההיא מה טומאה כבעדשה אף אכילה כבעדשה צמוצדלין דכר הכתוב כהני דכתיב כהן והדגלתם כהנך ח' שריצים צצמורה שמוצדלין משאר שריצים וחמורין לענין טומאה יומר מן האחרים לא תאכילם לא מטמו כלל אלא היני ח' ובהניו קאמר קרא דמשמע דאכילה נמי כבעדשה צמוצדלין דכר הכתוב כהני דכתיב כהן והדגלתם כהנך ח' שריצים שמוצדלין משאר שריצים וחמורין לענין טומאה יומר מן האחרים לא תאכילם לא מטמו כלל אלא היני ח' ובהניו קאמר קרא דמשמע דאכילה נמי כבעדשה ז והאי דלמר ר' יוחנן אין לוקין עליהן אלא כצית יא' לא קאי אצרייתא דצצרייתא ודאי מיירי ^(א) (צצריצים שְׁאִיִּין) מוצדלין^(א) קאמר ר' יוחנן לאין לוקין עליהן אלא כצית: **אלא מעשה**. דצמוצדלין דכר הכתוב דמשני שיעורא צין מוצדלין לשאיין מוצדלין כהמה נמי הואיל והוקשה רחמנא לשריצים כמד קרא נבלת כהמה טמאה ונבלת כהמה טהורה לשריצים דכתיב והדגלתם וגו' ככל אשר תרמוש האדמה וגו' נימא נמי דלהכי אקשיניהו דשני צין מוצדלת לשאינה מוצדלת ולימא הכי דהא דקאמר דנבלת מעמאה כצית היינו צמוצדלת לכהמה טהורה קרי לה מוצדלת שמוצדלת מצהמות טמאות דמותרת באכילה אצל כהמה טמאה שאינה מוצדלת לא מטמאה עד דאכיא טפי מכוית עד דאכיא כציתה:

אמר

שהוא פחות מבעדשה מן השרץ מטמאין דהואיל והאיברים שלימין אע"פ שיש בהן פחות מכשיעור מטמאין שחשובין הן: ואמר ר' יוחנן אין לוקין עליהן אלא בביות. הכי קא פריך ^(א) והא הכא דאית בהו כל כך דאפילו פחות מכשיעורין מטמאין ואפילו הכי אמר ר' יוחנן דאין לוקין עליהן פחות מכוית האוכלו והיכי קלסיה ר' יוחנן להא דר' יוסי ב"ר חנינא דאמר דאכילה לוקין עליו כבעדשה: אמר רבא במובדלין דבר הכתוב. ולא תשקצו את נפשותיכם מחורין דלא תשקש' לר' יוחנן דהא דקלסיה להאי מה טומאה כבעדשה אף אכילה כבעדשה: במובדלין קאמר. בהנך ח' שריצים שבוורה שמובדלין שחמורין שטמאין יותר מן האחרים כהנהו קאמר כבעדשה והאי דקאמר הכא דאין לוקין עליהן אלא בביות בשאר שריצים שאין מובדלין קאמר: אלא מעתה בהמה נמי נימא ליפלוג בה בין מובדלת לשאינה מובדלת. ולימא הכי האי דקאמרין

שהוא פחות מבעדשה מן השרץ מטמאין דהואיל והאיברים שלימין אע"פ שיש בהן פחות מכשיעור מטמאין שחשובין הן: ואמר ר' יוחנן אין לוקין עליהן אלא בביות. הכי קא פריך ^(א) והא הכא דאית בהו כל כך דאפילו פחות מכשיעורין מטמאין ואפילו הכי אמר ר' יוחנן דאין לוקין עליהן פחות מכוית האוכלו והיכי קלסיה ר' יוחנן להא דר' יוסי ב"ר חנינא דאמר דאכילה לוקין עליו כבעדשה: אמר רבא במובדלין דבר הכתוב. ולא תשקצו את נפשותיכם מחורין דלא תשקש' לר' יוחנן דהא דקלסיה להאי מה טומאה כבעדשה אף אכילה כבעדשה: במובדלין קאמר. בהנך ח' שריצים שבוורה שמובדלין שחמורין שטמאין יותר מן האחרים כהנהו קאמר כבעדשה והאי דקאמר הכא דאין לוקין עליהן אלא בביות בשאר שריצים שאין מובדלין קאמר: אלא מעתה בהמה נמי נימא ליפלוג בה בין מובדלת לשאינה מובדלת. ולימא הכי האי דקאמרין

מסורת הש"ס

א) רש"קמ"ו, ב) הערוך ערך דכ"א גרס האי דווקא דיוך הוא כלומר אמה הוא שנקבת ה' וזו אצל לא עלמה על לבין, ג) אהלת פ"א מ"ז ע"ש [נדה] מנ: ע"ש, ד) ז"ל טומאה, ה) קא מיירי ז"ק, ו) ואשאין ז"ק, ז) גיר' רש"ק אלא אמתני' קאמר, ח) ז"ל טטורי' לטמא, ט) כדרדשין כמ"כ כתיב מהס ומכזי כהס ושיערו חכמים כי ז"ק, י) ולא פריך נכרל אגבדא כי ז"ק, יא) וי"ל דע"כ ה"ג כי ז"ק, יב) ז"ק מ"ו, יג) א"כ לא קאי אצרייתא דצצרייתא מיירי כה' שריצים כי ז"ק, יד) ז"ק מ"ו, ט) כהיקס דעריסא דגבי כהמה כי ז"ק, טזעריסא

הגהות הב"ח

א) [רש"ן] ד"ה והא רז וכו' אצל הנבלות וכו' אצל הסריצים: ב) ד"ה א"ר רז יוסף וכו' ולא ס"ל כך ואלו רב דלמר: ג) ר"ה למר רז וכו' דצרייתא ודאי מיירי במובדלין ובשרצים שאין:

רבינו גרשום

אכילה שריצים לוקה עליו בביות. ולא בפחות מכוית: מ"ט אכילה כתיב בהו. ואין אכילה פחות מכוית: פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה. דכתיב והבדלתם בין הבהמה הטהורה כי תשקצו את נפשותיו וסיים אכילה קא מיירי דכי אכיל ליה קא משקך נפשיה וסיים בטומאה דכתיב אשר תהדלין לכם לטמא: אלא אמר לך מה טומאה כבעדשה אף אכילה כבעדשה וקלסיה ר' יוחנן. להא דתני רבי יוסי ב"ר חנינא: לא קשיא כהא נמי צחייהן כאן צמיתתן. הא דקתני בביות היינו כי אכיל מינייהו צחייהן: כאן כי אכיל מינייהו צמיתתן. כבעדשה: והא רב נמי אמתני' קאי דומתני' דקתני כל השרצים מוטמאין דעינין אכילה נפשיה קאי ומנא ידעינן דכתיב אלא דקאמר לעיל לא שנו אלא לענין טומאה והאי אמתני' קאי הכא נמי אמתנייתין קאי וכיון דקאי אמתנייתין צמיתתין צמיתתן קא מיירי מכלל דהאי דקאמר רב בביות צמיתתן קאמר והיכי מותרת לה בחייהן: א"ל רב יוסף לאביי ההיא דקאי דילך היא. כלומר אותו דקדוקן שאתה מדקדק דאמתנייתין קאי שלך היא אותו דקדוק דלא סבירא לי הכי דרב לאו דאמתנייתין קאי אלא שמעתא בעלמא קאמר מימרא דעלמא: וקלסיה ר' יוחנן מתייבי. הכי משמע דקאמר מתיבי להאי דקלסיה ר' יוחנן להא דר' יוסי בר חנינא: האיברים אין להם שיעור. כל שהוא אבר שלם אפילו הוא בו באותו אבר פחות מכוית. לענין נבילות או אבר שלם

מכשיעור מטמאין שחשובין הן: ואמר ר' יוחנן אין לוקין עליהן אלא בביות. הכי קא פריך ^(א) והא הכא דאית בהו כל כך דאפילו פחות מכשיעורין מטמאין ואפילו הכי אמר ר' יוחנן דאין לוקין עליהן פחות מכוית האוכלו והיכי קלסיה ר' יוחנן להא דר' יוסי ב"ר חנינא דאמר דאכילה לוקין עליו כבעדשה: אמר רבא במובדלין דבר הכתוב. ולא תשקצו את נפשותיכם מחורין דלא תשקש' לר' יוחנן דהא דקלסיה להאי מה טומאה כבעדשה אף אכילה כבעדשה: במובדלין קאמר. בהנך ח' שריצים שבוורה שמובדלין שחמורין שטמאין יותר מן האחרים כהנהו קאמר כבעדשה והאי דקאמר הכא דאין לוקין עליהן אלא בביות בשאר שריצים שאין מובדלין קאמר: אלא מעתה בהמה נמי נימא ליפלוג בה בין מובדלת לשאינה מובדלת. ולימא הכי האי דקאמרין

א) נראה דז"ל והא היכא צאצירין דלית דהו משיות דלפסול פחות וכו'.